

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет**

**The John Paul II Catholic University (Lublin, Poland)
Warsaw University of Maria Sklodowska-Curie
(Czestochowa, Poland)**

**Ташкентський державний технічний університет імені Іслама Карімова (Ташкент,
Узбекистан)**

Бакинський державний університет (Баку, Азербайджан)

X Міжнародна науково-практична конференція

**АВІАЦІЙНА ТА ЕКСТРЕМАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ У КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ
ДОСЯГНЕНЬ**

25-26 травня 2017 року

Збірник наукових праць

Київ 2017

УДК 159.9:629.7.001.76 (063)
ББК ю941.3я431
А 202

Авіаційна та екстремальна психологія у контексті технологічних досягнень: збірник наукових праць / за заг. ред. Л.В. Помиткіної, Т.В. Вашеки, О.В. Сечейко. – К. : Аграр Медіа Груп, 2017. – 340 с.

Збірник містить матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем авіаційної та екстремальної психології в умовах глобалізованого мережевого соціуму, що відбулася 25-26 травня 2017 року на кафедрі авіаційної психології Навчально-наукового Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету.

Організаційний комітет

Голова організаційного комітету:

Помиткіна Л.В. – д-р психол. наук, проф., зав.кафедри авіаційної психології НН ГМІ Національного авіаційного університету, м. Київ.

Заступник голови організаційного комітету:

Руденко М.П. – генерал-майор запасу Повітряних Сил України, льотчик морської авіації, канд. військ. наук, доцент, проф. кафедри авіаційної психології НН ГМІ Національного авіаційного університету, м. Київ

Члени оргкомітету:

Гічан І.С. – канд. психол. наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології НН ГМІ Національного авіаційного університету, м. Київ

Долгова О.М. – канд. біол. наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології НН ГМІ Національного авіаційного університету, м. Київ

Фесюк І.В. – психолог кафедри авіаційної психології НН ГМІ Національного авіаційного університету, м. Київ

Рецензенти:

Панок В.Г. – директор Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи, д-р психол.наук, проф., проф. кафедри авіаційної психології НН ГМІ Національного авіаційного університету, м. Київ

Булах І.С. – доктор психологічних наук, професор, декан факультету психології Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, м. Київ

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету (протокол № 4 від 17 травня 2017 р.)

ISBN

© Колектив авторів, 2017

© Національний авіаційний університет, 2017

МОДЕРНІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СТРУКТУРУВАННІ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРА ЕКОНОМІКИ

Педагогічна компетентність магістра економіки розглядається сучасними авторами як інтегрована система професійно-значимих якостей особистості магістра економіки, яка виявляється: у сукупності психолого-педагогічних і спеціальних (економічних) знань; вмінні навчати і виховувати себе й інших, активно впливати на процес розвитку і саморозвитку соціально-ціннісних характеристик особистості; володінні якостями, що дають змогу виконувати соціально-ціннісні функції в колективі, попереджувати і ліквідувати негативні прояви поведінки тощо [6, с. 52-53].

Зупинимось на аналізі структури педагогічної компетентності магістра економіки, яку сучасна дослідниця Л. Лебедик розглядає в єдності трьох основних компонентів: когнітивного, діяльнісного й особистісного [1-6].

Авторка пропонує, на основі цілісного уявлення про педагогічну компетентність магістра економіки, чітку модель її структури, виділену на основі наукового аналізу і уточнену за допомогою проведеної дослідницею діагностики [2, с. 49-54; 3, с. 129-135].

Модернізацію як удосконалення окремих елементів системи (у даному випадку – структури педагогічної компетентності магістра економіки), Л. Лебедик пов'язує з формуванням характеристик кожного компонента і властивостей як частини цілісної системи [6, с. 53].

Так, на думку дослідниці, розвиток діяльнісного компонента сприяє реалізації інформаційно-комунікативної, регулюючої діяльності, розвиваючої і виховної функцій; розвиток когнітивного компонента спрямований на реалізацію аналітико-конструктивної і виховної функцій; розвиток особистісного компонента сприяє реалізації практично всіх функцій педагогічної компетентності [6, с. 53-54].

Когнітивний компонент науковець вважає сукупністю науково-теоретичних знань про професійну діяльність взагалі і про роль педагогічної взаємодії в ній [6, с. 54].

Модернізація когнітивного компонента педагогічної компетентності магістра економіки визначається повнотою, глибиною, системністю знань у сфері професійно-педагогічного спілкування. Модернізуючи його, Л. Лебедик звертає увагу на два блоки знань: по-перше, знання професійної педагогіки, методичні знання і знання суміжних гуманітарних дисциплін (філософії, психології, соціології, культурології тощо); по-друге, спеціальні знання економіки і суміжних з нею дисциплін [6, с. 54-55].

Модернізуючи діяльнісний компонент педагогічної компетентності магістра економіки, який складає система педагогічних умінь, дослідниця інтегрує їх у декілька груп:

– організаторські – вміння розподіляти завдання, мотивувати свою діяльність і інших, інструктувати студентів, координувати їх діяльність, співпрацювати в навчальному процесі, здійснювати рефлексію;

– комунікативні – вміння встановлювати правильні взаємини зі студентами, своїми колегами, що проявляються у доброзичливості, привітності, повазі; вміння заохочувати полеміку, різноманітність суджень, виховувати у студентів культуру полемічного спілкування, аргументовано відстоювати в дискусіях високі духовні цінності, володіти ораторським мистецтвом у бесідах, дискусіях з студентами; володіння прийомами, що сприяють взаємодії, спілкуванню з ними – мобілізуючий вплив, демократичний стиль спілкування, гумор, уміння слухати студента, здійснювати емоційно-вольовий вплив на нього; до цієї групи відносимо мовні (вміння правильної артикуляції, дикції, багатство усної мови), експресивні (вміння через міміку, жест, тон спілкування та інше висловлювати емоції, стани, ставлення, володіти педагогічною технікою);

– дидактичні – вміння перетворювати наукову інформацію у навчальний матеріал, пробуджувати інтерес до економічних дисциплін, розвивати творчу активність студентів у процесі навчання; до цієї групи відносимо пізнавальні – уміння засвоювати та поповнювати знання, зокрема вивчати особистості окремих студентів і студентського колективу, вивчати чинники, що впливають на хід навчального процесу;

– проєктувальні – вміння моделювати педагогічний процес, відбирати і переробляти зміст

навчального та додаткового матеріалу; передбачати можливу реакцію студентів на педагогічний вплив; педагогічно обґрунтовувати засоби, форми і методи формування економічної свідомості студентів відповідно до їхніх індивідуальних особливостей [1, с. 77-82; 6, с. 55-59].

З даного переліку хотілося б звернути увагу на модернізуючі можливості останніх, адже, як справедливо відзначає авторка, проєктувальні вміння у діяльнісному компоненті структури педагогічної компетентності доповнюють діагностичні і прогностичні вміння магістра економіки як викладача: 1) оцінювати реальний стан навченості студентів; 2) здійснювати до них індивідуальний та диференційований підхід; 3) накреслювати перспективу їх подальшого руху; 4) педагогічно точно визначати і формулювати завдання формування громадянської та національної свідомості студентів, враховуючи при цьому рівень їх духовного розвитку, вікові та індивідуальні особливості; 5) проєктувати систему знань, світогляду студентів; 6) передбачати можливі труднощі процесу формування економічної свідомості студентів, визначати способи їх ліквідації; прогнозувати результати цього процесу [6, с. 59; 7].

Крім названих вмінь дослідниця справедливо виділяє інтегральні вміння: 1) бачити свою працю у цілому, а також оцінювати її результативність та ефективність, знаходити «білі плями» у своїй компетентності; 2) дослідницькі вміння: формулювати у вигляді наукової проблеми гостро актуальні завдання практики, проводити педагогічний експеримент, аналізувати його результати [6, с. 59].

У модернізації як удосконаленні окремих елементів особистісного компонента педагогічної компетентності магістра економіки, Л. Лебедик вбачає сформованість таких важливих для магістра економіки якостей і властивостей, як креативність, ініціативність, націленість на співробітництво, упевненість у собі, схильність до самоаналізу, здатність до імпровізації, передбачення, ініціативної, критичної й інноваційної рефлексії і прогнозування результатів своєї діяльності й відношень, творчої уяви, а також професійно значимих якостей [4, с. 47-48; 6, с. 59].

Також до педагогічної компетентності у особистісному компоненті авторка відносить такі професійні якості, які потребують постійного удосконалення: якості, пов'язані зі ставленням до праці (працелюбність, уважне ставлення до обов'язків, творчий підхід в роботі); якості, які характеризують загальний стиль поведінки і діяльності (дисциплінованість, самостійність, дотримання слова, авторитетність, енергійність); якості інтелекту і креативності (гнучкість, передбачливість, широта розумового кругозору, дивергентне мислення тощо) [6, с. 59]. Педагогічна творчість розглядається: а) у вузькому розумінні слова – новаторство – пошук і знаходження принципово нових, раніш не відомих і не досліджених завдань, засобів і способів праці; б) у широкому розумінні слова – «відкриття» викладачем відомих у науці та досвіді поєднань методів, прийомів, умов їх застосування, бачення кількох варіантів вирішення однієї проблеми, оновлення відомого у відповідності з новими вимогами – творчість у такому розумінні притаманна кожному) [6, с. 60].

Можна погодитися з авторкою, що це є ідеальна описова модель структури педагогічної компетентності магістра економіки як викладача. Відсутність або недостатня сформованість хоча б одного з цих компонентів здійснює суттєвий вплив на рівень компетентності, а отже й модернізація як удосконалення окремих елементів даної системи, стає неможливою.

Справедливо зазначається, що запропонована модель потребує практичної перевірки і у цілому вона дозволить визначити зміст педагогічної компетентності (що діагностувати) та шляхи її оцінювання (як діагностувати). Така всебічна концептуальна модель структури педагогічної компетентності магістра економіки дає можливість зіставити вимоги до професії – педагогічні і спеціальні знання й уміння; побачити об'єктивно необхідні для виконання професійних функцій знання та вміння [6, с. 60].

Запропоноване гіпотетичне уявлення про структуру педагогічної компетентності магістра економіки дозволить цілеспрямовано модернізувати окремі елементи даної системи, впливати на зростання рівнів його педагогічної компетентності, об'єктивно вимірювати зміни як наслідки модернізації.

Література

1. Лебедик Л. В. Компоненти структури педагогічної компетентності магістра економіки / Л. В. Лебедик // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2009. – Вип. 46. – С. 77-82.
2. Лебедик Л. В. Критерії і рівні сформованості педагогічної компетентності магістрів

економіки / Л. В. Лебедик // Постметодика. – 2009. – №7 (91). – С. 49-54.

3. Лебедик Л. В. Моніторинг якості педагогічного професіоналізму магістрів економіки / Л. В. Лебедик // Вища освіта України. – Додаток 2 до №3, том III (28). – 2011. – Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – 546 с. – С. 129-135.

4. Лебедик Л. Педагогічна компетентність магістра економіки / Л. Лебедик // Імідж сучасного педагога. – 2009. – №4 (93). – С. 44-49.

5. Лебедик Л. В. Педагогічна підготовка магістрів економіки на основі компетентнісного підходу / Л. В. Лебедик // Компетентнісний підхід до підготовки випускників вищого навчального закладу : матеріали XXXVI міжвузівської наук.-методичної конф. (Полтава, 22–23 березня 2011 р.) : в 2 ч. Ч. 1. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. – 256 с. – С. 174-176.

6. Лебедик Л. В. Педагогічна підготовка магістрів у вищих економічних навчальних закладах: монографія / Леся Вікторівна Лебедик. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. – 165 с.

7. Лебедик Л. Інтерактивне модульне навчання як чинник формування педагогічної компетентності майбутнього викладача економіки / Л. Лебедик // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / Гол. ред. Мартинюк М. Т. – Умань: ПП Жовтий О.О., 2009. – Ч. 3. – 230 с. – С. 117-123.